

Hr Hanno Pevkur
Kaitseministeerium

Teie: 05.04.2024 nr KAM/24-0347/-1K

Meie: 16.05.2024 nr 1-7/78-3

**Relvaseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste
muutmise seaduse eelnõu (kaitsetööstuse
tugevdamine)**

Austatud minister

Siseministeerium kooskõlastab relvaseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu järgmiste märkustega arvestamisel.

1. Relvaseaduse (edaspidi *RelvS*) § 83⁵ ja 83²³ lõike 2 muudatuse eesmärk on eelnõu seletuskirja kohaselt võimaldada kaitsetööstuses tegutseda ka neil ettevõtjatel, kelle aktsionär või osanik, nõukogu või juhatuse liige või juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omav muu isik ei ole Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (edaspidi *NATO*) või Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) liikmesriigi kodanik. Sealjuures täiendatakse RelvS-i tingimusega, et isik, kes ei ole NATO või EL liikmesriigi kodanik, ei tohi olla ka sellise riigi kodanik, mille suhtes ÜRO Julgeolekunõukogu või Euroopa Liidu Nõukogu on kehtestanud relvadega seotud sanktsioone, embargot või nendega sarnaseid meetmeid.

Arvestades praegust julgeolekuolukorda, ei ole Siseministeeriumi hinnangul hetkel kehtivatest sanktsioonidest lähtuv piirang eesmärgipärane. Seoses sõjalise tegevusega, inimõiguste rikkumisega jne täiendatakse sanktsiooninimekirju EL-is igakuiselt, kui mitte iganädalaselt. Juba on EL rakendanud ka teisesid sanktsioone kolmandate riikide isikutele, kes on esmaste sanktsioonide rikkumisele kaasa aidanud. Mõned aastad tagasi oli see levinud praktika Ameerika Ühendriikide sanktsioonipoliitikas ja EL-is seda ei järgitud, kuid see on muutunud. Võivad tekkida olukorrad, kus Eesti kaitsevaldkonna ettevõtted on seotud kolmandate riikide isikutega, kes paari kuu pärast võivad sanktsiooni all olla. Sanktsioonid toovad kaasa varade külmutamise ja pangakontode sulgemise ning nende rikkumine omakorda süüteomenetluse.

Tõhusaks kontrolliks on eeldus, et Eesti riigil on kolmandate riikidega õigus- ja justitsialane koostöö. Paratamatult tõusetub aga küsimus, kuidas sellistest kolmandatest riikidest pärit ettevõtjaid või eraisikuid kontrollida või nende Eesti kaitsetööstuses tegutsemisega kaasnevat riski hinnata, kui nendega sisuline koostöö puudub.

Kui võimaldame kaitsetööstusvaldkonnas tegutseda kolmandate riikide esindajatel, on vaja teha senisest rohkem taustakontrolle ja kasvab sellega seotud töökoormus. Kolmandatest riikidest andmete saamine on paratamatult keerulisem, kui EL ja NATO liikmesriikidest. Andmeid ei

ole võimalik kontrollida registrist, vaid see eeldab arvukate üksikpäringute tegemist. Sageli on andmete saamine võimatu. Seetõttu ei saa nõustuda eelnõu seletuskirjast nähtuvaga, et Politsei- ja Piirivalveameti ning Kaitsepolitseiameti töömaht taustakontrollide teostamisel kavandatava eelnõu kohaselt väheneb.

Selleks, et edendada Eesti kaitsetööstuse koostööd näiteks eelnõu seletuskirjas nimetatud Israeli, Austraalia, Uus-Meremaa, Jaapani, Lõuna-Korea, Singapuri ja Ukrainaga, tuleks selliste kolmandate riikide ettevõtjate aktsepteerimiseks välja töötada erikord. Üksnes sanktsioonialuste riikide välistamist Siseministeerium ei toeta.

Lähtuvalt eelnõu kooskõlastamisel toimunud Siseministeeriumi ja Kaitseministeeriumi esindajate vaheliste arutelude tulemusest, toetab Siseministeerium ettepanekut, mille kohaselt võib ettevõtjas olulise osaluse omandada, seda omada ja suurendada ning ettevõtja üle kontrolli saavutada, seda omada ja suurendada igäüks, kelle suhtes ei ole tuvastatud RelvS-i § 40 lõike 1 punktides 5–8 ja lõikes 1¹ sätestatud asjaolusid ning kes vastab vähemalt ühele järgmistest tingimustest:

- 1) ta on Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik;
- 2) ta on NATO liikmesriigi kodanik;
- 3) ta on OECD liikmesriigi kodanik;
- 4) ta on sellise riigi kodanik, kellega Eesti Vabariik on sõlminud salastatud teabe vastastikuse kaitse lepingu;
- 5) ta on muu riigi kodanik, kellele riigikaitse valdkonna eest vastutav minister on andnud siseturvalisuse valdkonna eest vastutava ministri kooskõlastusel nõusoleku erandi tegemiseks.

Eelnevalt toodud erisuse kaalumiseks esitab põhjendatud taotluse kaitseminister siseministrile, mille alusel hindab siseminister erisuse tegemise võimalust. Toome siiski esile, et selline kooskõlastamine võib ka olla ametkondlik ning ei pea eeldama ministri volitust ehk kooskõlastamine võib ka toimuda vastutavate ministeeriumite vahel. Rõhutame, et iga taotluse puhul tuleb kodakondsusest ja konkreetsest isikust tulenevat erisuse tegemise vajadust põhjalikult hinnata sõltumata sellest, kas tegemist on nn agressorriigiga või mitte.

2. Eelnõu § 1 punkti 8 kohaselt täiendatakse RelvS-i § 83³³ lõike 1 punkti 4 pärast sõna „millele“ sõnadega „valmistamise käigus“.

RelvS-is ei ole sätestatud, millest koosneb sõjarelv. RelvS § 3 lõike 3 kohaselt on sõjarelv sõjalisel otstarbel kasutatav või sõjalisel otstarbel kasutamiseks konstrueeritud, valmistatud, määratud või kohandatud relv või relvasüsteem. Määratlemata on aga sõjarelva osad, olulised osad ja oluliste osadega võrdsed relvale või relvasüsteemile kinnitavad lisaseadmeid. RelvS § 83³ lõige 1 ütleb, et sõjarelvi liigitatakse järgmiselt: „1) käsituli relvad; 2) raketisüsteemid; 3) raskerelvad; 4) muud relvad, mis ei ole tulirelvad.“ Selleks, et oleks võimalik kontrollida sõjarelva tootmist oleks vajalik määratleda ka sõjarelva osad, olulised osad ja lisaseadmed. Näiteks Milrem AS toodab mehitamata sõidukeid ja paigaldab sellele relvasüsteemi sihtimiseseadmed või selle osad. Relva ennast ei paigalda. RelvS-i § 21 lõike 2 kohaselt laieneb tulirelva olulise osa käitlemisele sama kord, mis RelvS-iga on kehtestatud seda liiki relva käitlemisele, kui seadus otseselt ei sätesta teisiti. RelvS-i peatükis 11¹ sellist nõuet sätestatud ei ole.

Sõjarelv on tsiviilkäibes piiratud käibega tulirelvast suurem ohuallikas ja selle käitlemine peaks olema rangemalt reguleeritud. Nii näiteks kehtestab [strateegilise kauba seadus](#) strateegilise kauba kontrolli süsteemi, reguleerides strateegilise kauba vedu, strateegilise kaubaga seotud teenuse osutamist, strateegilise kauba sisseveo ja lõppkasutuse järelevalvet, strateegilise kauba

käitlemist, sealhulgas demilitariseerimist, vastutust ning riikliku järelevalve tegemist nimetatud valdkondades.

Strateegilise kauba seaduse § 2 lõike 1 kohaselt loetakse strateegiliseks kaubaks sõjaline kaup, kaitseotstarbeline toode, inimõiguste rikkumiseks kasutatav kaup ja kahesuguse kasutusega kaup. Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt on sõjaline kaup relv, aine, materjal, vahend, seade, süsteem, nende osad, nendega seotud varustus ja spetsiaalsed komponendid, tarkvara ja tehnoloogia, mis on projekteeritud, valmistatud, määratud või kohandatud sõjalisel otstarbel kasutamiseks, mida kasutatakse sõjalisel otstarbel või mis on loetletud [sõjaliste kaupade nimekirjas](#).

Eeltoodust tulenevalt tuleks sõjarelva oluliseks osaks pidada vähemalt neid osi, mida loetakse piiratud käibega tulirelva osadeks – osa või varuos, mis on spetsiaalselt sõjarelva jaoks konstrueeritud ja vajalik sõjarelva kasutamiseks. Seda enam, et RelvS-is ei reguleerita sõjarelva osa käitlemist, küll aga sõjarelva olulise osa käitlemist.

Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku:

1) muuta eelnõu § 1 punktis 1 nimetatud RelvS-i § 83³ lõiget 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„(3) Sõjarelvade, laskemoona ja lahingumooni liigitamiseks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud sõjarelvade liikide, laskemoona või lahingumooni hulka, nende osade ja oluliste osade loetlemiseks kehtestab riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister määrusega sõjarelvade, laskemoona ja lahingumooni täpsustava loetelu.“

2) täiendada RelvS-i § 83³ uue lõikega, milles sätestatakse nõuded sõjarelva osade, oluliste osade ja lisaseadmete käitlemisele sarnaselt RelvS-i § 21 sätestatule;

3) täiendada RelvS-i § 88³³ lõike 1 punkti 4 ja sõnastada see järgmiselt:

„4) sõiduki, veesõiduki, õhusõiduki või muu toote valmistamine, millele paigaldatakse sõjarelv, selle oluline osa või lisaseade, mis on konstrueeritud ja vajalik sõjarelva kasutamiseks“.

3. Eelnõu § 1 punktiga 4 täiendatakse RelvS § 83²⁴ lõikega 5¹ järgmises sõnastuses: „(5¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud tervisekontrolli ei pea läbima isik, kellel on kehtiv relvaluba.“

Siseministeeriumi hinnangul saaks täiendavast tervisekontrollist vabastada vaid need isikud, kes on läbinud RelvS § 35¹ nõuetele vastava tervisekontrolli. Sellisteks isikuteks käesoleval hetkel on RelvS alusel relvaluba omavad isikud ja Kaitseliidu relvakandmiseluba omavad isikud. Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku muuta eelnõu § 1 punktis 4 nimetatud 83²⁴ lõiget 5¹ ja sõnastada järgmiselt:

„(5¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud tervisekontrolli ei pea läbima isik, kellel on käesoleva seaduse alusel väljastatud kehtiv relvaluba või Kaitseliidu seaduse aluselt väljastatud kehtiv relvakandmiseluba.“

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Lauri Läänemets
siseminister